

בדמי ימיו מת אבי.

איש אוהב חיים היה וכל שחיים בו קרוב היה לנפשו. לא מחלה חטפתו ולא מידה רעה העכירה את דעתו או שבשה את תבונתו. איש עדין וחכם, שחכמתו חכמת לב וחכמת ראש כאחד ורוע לב האדם ותחלואיו לא פיתוהו ולא העבירוהו על דעתו. בריא היה, בריאות שחוש המידה, "משום דבר לא יותר מדי", והחוש הטבעי להבחין ולהכיר מיד בעיקר וגם להפוך את הטפל לדבר מה שיתעלה למדרגה של חשיבות, אפיינו אותה. אפילו המיגרנות שמחן סבל, כך אומרים, חלפו לאחר שבחר לחלוק את חייו עם אימי וזכה – כבונס- במשפחה שהביאה ובעיקר- באחיותי.

ואבי היה. למשך ששה חודשים ועשרה ימים היה האיש הזה אבי.

"לא מצאתי אדם כזה בין החוקרים וחוקר כזה בין בני האדם..." כך כתב במכתב ששלח לאלמנת מורה אהוב מאוניברסיטת שיקאגו. אימי שילבה את דבריו אלה בחוברת שהוצאה לזכרו, שנה לאחר הסתלקותו הפתאומית, הנמהרת, הזרה כל כך לנוהגו העקבי לדבוק בכל המחויבויות שנטל על עצמו, עד אותו יום.

ואותי האכיל, כפי הנראה כאשר נבצר מאמי להאכילני. מן הבקבוק הניקני, כדבש מן הסלע, עת מונחת הייתי, פעוטה ומחותלת, בידי העדינות. מן התצלום היחיד שלו ושלי ניתן להכיר כי כדרך שאחז בחתולי הביצה ובזרונות הפצועה, עת טיפל בם והאכילם, כך נהג אף בי. בעדינות אין-קץ, כמחזיק כלי דק ושברי. מבטו המתבונן הממוקד בפני, המבקש להבין פשרו של היצור הקט והמקומט המונח על ברכיו, רך וחקרני כאחד.

הוא היה אבי. במשך כשישה חודשים היה האיש הזה אבי. שבועות לא רבים, שתוכם רצוף אהבה ופליאה ושמחת המשפחה המתברכת. הגדלה וצומחת. באביב, בשיאה של תקופת הפריחה ובתקופה הקצרה שבין ימי ההולדת של שתי אחיותיי, נלקח אבא מן העולם הזה. בין תחילת חודש מרץ לתחילת אפריל סדורים ומסודרים התאריכים:

9.3.56 יום חתונתו עם אימי, 14.3 יום הולדתו, 22.3 יום ההולדת של אחותי נורית, 30.3 יום מותו (אך זה מלאו לו 34 אביבים) ויום ההולדת של נאווה אחותי- ב 4.4. יום הולדתה ה- 13 של נורית, שנחגג 8 ימים לאחר יום הולדתו, הקדים ב 8 ימים את יום התאונה ויום ההולדת העשירי של נאווה חל 4 ימים אחרי יום מותו...

אין לי שום זיכרונות של חגיגות ימי הולדת משפחתיים מן הילדות ודומני שאני זוכרת גם שאימא פיתחה רגשות מעורבים כלפי תקופת האביב. מעין חשדנות שהתחדדה מול היפעה המתפרצת של הטבע, הפריחה, הססגונית והניחוחות של צמחיית האביב. באופן מיוחד כלפי תקופת מרץ אפריל היה יחס מעורב של געגועים ושל חרדה. לימים כתב דויד גרוסמן..."רק ניתן לי ותכף נלקח..." אולי ככה הרגישו אמא ונאווה ונורית. כך אני מרגישה לפעמים. ולעיתים אני חושבת- איזה מזל שהספיק לשקם את המשפחה. ולהשאיר להם אותי. כנחמה פורתא.

לקראת נישואי פרקה אמא את אלבום החתונה היפה שהכינו עבורם חברי הקיבוץ (נראה שיוסקה נדלר שאהב מאד את שניהם, וגם אותי, ערך וסידר את הצילומים והברכות לאלבום קטן שעמודיו שחורים, כמנהג הימים ההם). אמא שמרה עבורי רק צילומים בודדים. הברכות הלבביות שנוצרו עבורם, תעוד היום והשנה, הזכרונות הכתובים והעריכה האמנותית של יוסקה כמעט ונעלמו מן העולם במעשה הנמהר הזה. נותרו רק הצילומים מיום חתונתם, החיוכים הנרגשים של הנערים והנערות, המבטים החוששים של הזקנים והסיפור שאין לו סוף, שפתחנו יתגלה אולי בגלגול אחר.

אמנם, רק חודשים מעטים חיינו כולנו יחדיו, כמשפחה, ובכל זאת מלוא אותי אבי בכל אשר אלך. בכל דרכי חיי. מקטנותי גדלתי עטופה בעצב עמוק ובה בעת מוקפת הייתי וחבוקה ברגשות של אהבה עצומה. אהבה שהשתקפה מעיניהם של כל אלה שאהבו אותי ללא גבול, בחייו ואחרי מותו. אהבה זו היא שממלאה את נפשי באמונה ובאמון.

